

JAK SE NA HANÉ ZAČALA PÁLIT KOŘALKA

Možná vás, milí čtenáři, už někdy napadlo, jak se to vlastně stalo, že lidi ve Vrchoslavicích začali hrušky do beček sbírat. Je na čase oprášit jednu prastarou povídačku. Mezi žijícími už není nikdo, kdo by ty doby pamatoval. Snad jen nejstarší pamětníci můžou zalovit v paměti, jestli někdy jako děti neslyšeli v poli nebo u draní peří vyprávět dospělé tuto příhodu.

Měla jsem štěstí. Jako asi desetiletá holka jsem, jako tehdy většina vrstevníků, trávila prázdniny na zahradě. Máte pravdu, moc velké štěstí jsem v tom neviděla. Ale nejdřív práce, potom zábava – to bylo heslo rodičů. To štěstí bylo hlavně v tom, že jsem měla dědu. Moc toho v životě nenamluvil. Ale co řekl, to si pamatuju dodnes. A tak jedno parné srpnové odpoledne, kdy jsem místo povalování se na koupališti zase musela sbírat hrušky na slivovici, došel za mnou pod starou máslovku. Zastavil se ve stínu, sundal čepici, otřel zpotené čelo a říká: „Tož co, jak to odsépá? Dáme si hruzu?“, tak totiž říkával hruškám, a už křivákem zakrojoval do měkké dužiny obrovské žluté hrušky, vlastně hruzy, až mu sladká šťáva tekla po prstech. Jadřinec přihodil do poloprázdného kýble. Podal mi čtvrtku šťavnaté hrušky. Když dojedl svůj díl, olízal si všechny prsty, aby ani kapka té sladoučké tekutiny nepřišla nazmar. Opřel se o rozpraskanou kůru stromu a škrabaje si propocená záda o statný kmen, pomalu začal. „Šak už je to dlóho, co to tady začalo.“ A bradou ukázal na kýbl s hruškami. Nechápala jsem, o čem mluví, a tak pokračoval. „No co se to tajemství o slivovici mezi lidmi dostalo.“

Děda odehnal propocenou čepicí bzučící včelu a když viděl, že mě to začalo zajímat, rozvzpomínal se:

To jednou poslali jednoho mladého čerta na Hanou, aby našel někoho, kdo by se upsal pekle. Byl zrovna takový horký den jak dneska. Čert vystoupil v Němčicích z vlaku a vydal se do městečka.

„A kdo říká, že vystoupil z lidského vlaku? Pravda, nádraží tam není odjakživa, ale pekelné vlak, ten má zastávku v každé větší dědině. Natož v Němčicích. A ten pekelné vlak jezdí co svět světem stojí.“ Zaimprovizoval, když viděl, že už na začátku pochybuju o jeho slovech. On si totiž uměl hodně vymýšlet.

Byly zrovna žně a Němčáci sklízeli obilí z polí. Když potkal vůz, co vezl fůru na mlat, hnedka začal se sedlákem rozmlouvat a lákat ho do pekla. Nabízel hory doly, hromady peněz, štěstí a bůhví co. Sedláci ho odbývali, že teď v době žní nemají na rozpravu čas a tak se stalo, že čert v celých Němčicích nenašel nikoho, kdo by se mu upsal. Vydal se tedy do Mořic. Po cestě to ještě párkrát zkusil, ale ani nabídka šperků drahým kamením vykládaných nebyla pro Hanáky lákavá. V Broděnce se napil chladivé vody a pokračoval. V Mořicích se mu nejedna panimáma vysmála. K čemu že jí bude dvakrát takový grunt, když už na tom, který má, se dře od rána do slunka západu. A zlatý náhrdelník brilianty vykládaný? Ten by si vzala akorát tak jednou na hody a už by si pro ni peklo přišlo. Na konci Mořic už byl čert bezradný a hlavně ho začínaly bolet nohy. Do kopce k Pavlovicím se mu nechtělo a tak se vydal podél Hané směrem k Vrchoslavicím. Šel ve stínu stromů a pomalu přemýšlel, co řekne v pekle, když se vrátí s nepořízenou. U tří vod, tam kde se do Hané vlévá Broděnka a Mořický mlýnský náhon, se posadil, složil hlavu do dlaní a vzdychal. Z přemýšlení ho

vyrušilo pískání špatně namazaného kolečka. Zvedl hlavu a vidí, jak se k němu blíží panimáma s trakařem vrchovatě naloženým otýpkami klestí.

„Mládencu, co tořka vzdycháš. Chybi Ti neco?“, vyzvídala hnedka.

„Ani se panimámo, neptéte. Mám veliký trápení.“

„Tož pověz, třeba Ti pomůžu.“

Čert jí pověděl, jak ho Lucifer poslal na svět, aby našel někoho, kdo by se upsal peklu a jak v celých Němčicích ani Mořicích nenašel jedinou duši, kterou by získal. A teď se zpátky do pekla bojí.

„Možná bych se ti upsala já. Co na to říkáš?“

„Vy, paňmámo?“ podivil se čert.

„Co hledíš jak z jara! Mám hospodářství na krku sama, zmáhá mě to. Kdybys u mě rok slóžil a dělal všechno, co potřebuju, podepíšu se ti.“

Čert zapomněl na bolavé nohy a radostně vyskočil. Sliboval, že půjde do hospodářství za pacholka a bude panimámu ve všem poslouchat. Hnedka vytáhl lejstro se smlouvou, kterou panimáma vlastní krví podepsala.

„Ale za rok si vás, panimámo, odvedu do pekla!“ připomínal ještě čert.

„Za rok je za rok“, zamlouvala rychle „Domluvili jsme se a včilka ti začíná služba. Na to nezapomeň. Chytni ten tragač a ať už ho vezeš dom!“

Čert odvezl do dvora vrchovatý trakař otýpek, vyskládal je k zídce a už ho paňmáma volala k večeři. Naložila mu plný talíř zemáků a křenovou omáčkou, a ač nebyl svátek, i plátečkem uzeného mu přilepšila. Pak ho uložila v komoře do lůžka. Čertisko si v prachových peřinách a s plným břichem liboval, že si leží jak na zámku. Spal jak nemluvně a ze sna se pořád olizoval po lahodné omáčce.

Ale ráno mu to začalo. Ještě se ani nevymotal z postele a už stará začala: „Co ležiš, ty kužo líná. Neslyšíš, jak krávy bučijó? Hébní sebo nebo krávy urvó řetáze. Potom dé prasatom a drůbeži. Zadarmo Tě živit nebudu!“. Čert ještě neměl naplněná prasečí koryta a už slyšel další úkoly: nanosit vodu, rozdělat oheň v kamnech, pozametat dvůr. Běhal od jedné práce k druhé, a kam se hnul, doléhaly k němu další příkazy: „Naseké dřevo! Nanos vodu do kuchyně! Vyhřebelcuj koně! Zameť kuchyň! Zapřáhni a jed' semlet obilí a slez z voza, ať se koně nedřó zbytečně!“

Když se čert za tmy doplazil do stavení, všechno ho bolelo a jen vzdychal. Vyržel v hospodářství sotva týden. Jednou v noci se ztratil jak pára nad hrncem. Ráno po něm zbyl jenom úpis na stole. Panimáma papír vzala a hodila ho do kamen. Přitom si říkala „To by mě zajímalo, co se mu tady nelíbilo. Dobry bydlo ho pánilo, tak to je! Dyť si spal jak pán v tech nélepších duchnách, co mám, v poctivé dubové posteli, madračky tym névoňavjěším senem nacpany měl. Přidat si mohl, kolik chtěl, koláče peču každé druhé deň, dyť se tu měl lepší než doma. A jak mu ty moje buchty šmakovaly, tym jazykem se olizoval, že sem to jakživá neviděla,“ zasníla se a na rtech se jí přitom vykouznil spokojený úsměv. V tom si uvědomila, že čert zmizel a zase bude na všechno sama. „Jak říkám, dobry bydlo ho pánilo. Co je mě do čertiska, nejak bylo s nim, nejak bude aji bez něho“.

Čert se vrátil do pekla celý rozlámaný a skleslý. Když tam vykládal, co se mu ve Vrchoslavicích stalo, čerti se řehtali, až se plácali rukou do stehů a tekl jim slzy. Nejvyšší Lucifer se zamyslel a povídá: „To by bylo, abych si já neporadil.“ A vypravil se na Hanou sám. Přestrojil se za

nobl pána a jednoho časného podzimního rána, už bylo po prvním přímrazku, se vydal mezi Hanáky. A rovnou do Vrchoslavic. Když procházel Sakrovem, lidé si špitali, co to asi bude za milostpána, beztak jde na panský dvůr. Ale že se vydal pěšky? Babkám to bylo divné, a tak ho nespouštěly z očí. Od Kojetína zrovna přijížděl s vozem z trhu pantáta. V zatáčce u Palírny potkal toho vyšňořeného cizince. Napadlo ho, že by možná koupil trochu ovoce, a tak zastavil koně. Koně byly cestou zahřátí, od huby jim šla pára, ale pantáta byl postáváním v trhu a sezením na voze celý zmrzlý... Hned začal neznámému cizinci nabízet uležené podzimní hrušky, co v trhu neprodal.

Starý Lucifer se nad nabídkou usmál pod vousy. „Pantáto, ani nevíš, jaky máš štěstí, žes potkal zrovna mě. Jdu z dalekých zemi a naučil jsem se tam moc užitečny věci. Právě z takových zralých hrušek se dají vyčarovat uplny zázraky.“ Pantáta už viděl, že milostpán nejenom že nic nekoupí, ale chce se spíš vychloubat, kde všude byl a co všechno viděl. Už se viděl doma u stolu, kde si dá pořádný hrnek horké melty, a chystal se pokračovat k domovu. Když Lucifer viděl, že pantáta chce prásknout do koní, honem vytáhl z kapsy malou butylku a nalil pantátovi náprstek průhledného moku. Podává mu kalíšek: „Totok je zázrak, které ve světě dělají právě z takových hrušek, jaky máš na vozu“. V pantátovi se probudila zvědavost. „Tož se neboj a okoštuj, je to moc fajnovy piti“, pobízel ho Lucifer. Pantátu přemohla zvědavost, přičichl, malinko zaváhal a nakonec do sebe ten kalíšek moku hodil. Nejen že to krásně vonělo, ale ono to taky hřálo. Pantátovi se okamžitě v těle rozlilo krásné teplo. Od huby, přes krčisko až do celého břicha. Pomalu zapomněl, že mu doma panimáma vaří meltu, a začal se zajímat, co že to panáček má za zázračnou tekutinu. Rozhlídl se, a když viděl, kolik zvědavých babek okolo se potuluje, zatáhl Lucifera k nim do gruntu. Uhostil ho voňavými, ještě teplými vdolky, nalil mu plný hrnek melty a vyzvídal, jak že to udělat, aby ten voňavý zázrak z hrušek dostal. Lucifer se celou dobu tajemně usmíval. Když dojedli, šli do stodoly a tam Lucifer nakázal všechny hrušky rozkrájet a vhodit do beček. Pak pošeptal pantátovi, jak se o mač starat. Až bude mač hotový, že se zase ukáže. Opravdu se Lucifer jedno ráno před Vánocemi zase objevil. Zavřel se ve stodole, pacholky i děvečky odehnal, ani pantátu nenechal nahlížet. Než se začalo smrákat, měl vypálenou první vrchoslavickou hruškovicu. Pantáta si pochvaloval, jaká je dobrá. Loučil se s Luciferem, že narok ho zase bude čekat, aby mu slivovičku z kvašených hrušek vypálil. Lucifer odcházeje si říká: „Po tolika slivovici se tu budou dít neřesti, že peklo bude hned plné hříšníků!“

A opravdu. Pantáta totiž potajmu pozoroval, jak Lucifer ve stodole sestavoval zařízení na výrobu té dobroty. A protože mu nejen paměť ještě sloužila, ale měl i ruce šikovné, sám si to zařízení hravě sestavil. Než Lucifer přišel další rok, už k pantátovi chodili pálit celé Vrchoslavice i okolí. Lucifer to z dálky pozoroval a mnul si ruce, jak se peklo pomalu plní.

Která panimáma to tehdy do služby čerta vzala a u kterého sedláka se první destilační přístroj sestrojil, to už nevěděl ani můj děda. Ale jisté je, že hrušek se od té doby v našem kraji sázelo víc a víc. A možná proto, že lidé po slivovici tolik hřešili, přejmenoval děda hrušky na hrůzy. Škoda, že jsem se ho tehdy na toto nezeptala.